

դեղնեցան ստեղնաշարի վրայ ... Յան-
կարծ, առանց իր գիտակցութեան ձեռ-
նքի տակից դուրս եկաւ առաջին ձայ-
նանիւր յաղթական սիրոյ երգին, որը
Մուծծիօն մի անգամ նուագել էր, եւ
հէնց այդ վայրկեանում, առաջին ան-
գամ իր ամուսնութիւնից ի վեր, նա
ինքն իրան մէջ զգաց արոփումը մի նոր
բարախող կեանքի ... :

Վալէրիան ցնցուեց, դադարեց ...
Այդ ի՞նչ էր նշանակում ... Կարո՞ղ էր
լինել որ ...

Այս բառերի վրայ ձեռագիրը վեր-
ջանում էր :

Թարգ. Պ. ՇէֆէրՋեԱՆ

Յ ա յ գ ա խ ո ի

Ես դեռ կ'ըզամ ըմբռնիմել կեանքի քախի՛ծն ուղիօրէն,
Քան թէ քովչա՛նքը աստղին եւ վայելքներն երկրնիսն.
Խենթի մը պէս զարհուրիլ մահուան խրո՛խտ նայուածքէն
Եւ միայնակ ու նրկուն՝ գիմել վշտի մ'համբոյրին :

Դժբախտ պարմա՛ն մ'անտեսուած, որ կը փալէ գլխիկոր,
Որ չէ կրցած դեռ երբեք բաժնել հրրնուանքն արցունքէն,
Դեռ կը փալե՛մ ... մըտածկոտ խեղճ մօր մը պէս սրգաւոր,
Մինչ տերեւնե՛րը գեղնած կ'իյնան վըրաս տխրօրէն :

Կ'իյնա՛ն, արդեօք ծառե՞րն ալ ունին ցաւեր բիրաւոր,
Զի կը յանձնեն հովերուն իրենց նիւղե՛րը խոնարհ.
Ի՛նչ, այս տերեւն ալ այրդեօք վշտի պատառ մ'է բոսոր,
Որ հառաչով մը կ'իյնայ փակտիս վըրայ դալկահար :

Կ'իյնա՛ն ... : Այսպէս ամէն ինչ տիեզերքին մէջ ունայն
վայրկեան մ'անգամ չի կրնար իր բարձրութեան մէջ հըր-
նուիլ .

Կարծես Անհունն աստղերէն պէտք էր իջնէր անպայման,
Եւ իր կարգին՝ Մարդուն պէս, աստուածօրէ՛ն տառապիլ :

Կ'իյնա՛ն ... : Մինչ ես, ա՛լ յոգնած իմ տատամստ գը-
նացքէն,

Կ'երթամ նըստիլ տխրութեամբ ժայռին վըրայ մօտակայ.
Մըտածումներ կը ծընին հիւծած հոգւոյս խորունկէն,
Մինչդեռ հեռուն, վերջալոյսն արձանացա՛ծ կը մընայ :

Յետին կայծե՛րը օրուան հորիզոնին կողմ ի վեր
 Կ'առնեն ժայթ-փում մ'յուսահատ, եւ դեռ կ'ուզեն տոչորիլ.
 Ինչպէս կեանքէն ձանձրացած մահկանացուն ակեհեր՝
 Մահուան տեսէն սարսափած՝ կ'ըղձայ կեանքին դեռ փա-
 րիլ:

Օրը կ'անցնի, ամէն ոք հիմա մոռցած է արդէն
 Թէ կ'վայելէր ժամ մ'առաջ լոյսին խորհուրդն ըսպիտակ,
 Թէ իր սրտին մէջ ունէր կեանքի շառայլ մ'երկինքէն,
 Որ չէր մարած յանկարծուստ մահուան մեծղի աչքին տակ:

Եւ տխուրեամբ մը յետին կը մըտածեմ թէ ինչո՞ւ
 Աշխարհի սէ՛րը Մարդուն վըրայ այսօր կը տիրէ,
 Թէ մենք ի՛նչպէս կը փարինք ցաւերու մեծ կոյտերու,
 Մոռնալով նոյն իսկ լուսնակն՝ որ բարութեամբ կ'աղօթէ:

Հովն ալ ահա կը նետուի լայն սրտէն ներս ծառերուն,
 Մինչ տերեւները վերէն կը սկըսին երգ մ'անսովոր.
 Ո՛րքան հրքնուանք կայ անոնց նըւագին մէջ սարսըռուն,
 Ի՛նչպէս մոռցան այսօր շուտ ա՛լ չապրողները բոլոր ...

Կեա՛նքն է այսպէս, ամէն ոք իր արցունքներն կը պահէ
 Որ մահուան օրն կարենայ մեղքին համար արտասուել.
 Զի գիտէ թէ օտարին արօտարն աչքէ՛ն կը ժայթփէ ...
 Ամէն ոք վիշտ մը ունի, գոր չէ կրցած ըսփոփել:

Յետին շառափ մ'ալ ահա հորիզոնին բարձունքէն
 Կ'երսւզէ փա՛ռքը շըքեղ տակաւ մեռնող արեւին ...
 Եւ սիրահար կոյսի պէս իր անուրջին ընդմէջէն՝
 Խաբխափելով կը գիմէ իր փառայեղ շիրիմին:

Ո՛րքան արցունք կայ, ո՛վ Տէր, եւ ո՛րչափ ցաւ սրբբացած,
 Բընութեան մեծ սրտին մէջ, որ գիտէ յար սարսըռիլ.
 Մենք ո՛րքան պէտք ենք տըխրիլ՝ մեր հրքնուանքները
 մոռցած՝

Երբ գըլխիկոր մըտածենք թէ պէտք է օ՛ր մը մեռնիլ:

Եւ մեր սրտին մէջ փոքրիկ, ո՛րքան հառաչ կայ ապրող,
 Որոնց թեւերն են փրթած որ մեր կուրծքէն դուրս չելլեն.
 Տիեզերքին ծոցն ինկած մարդը խեղճ գոհ մ'է հիւծող,
 Ժամուան մ'համար ափսորուած երկնի լուսեղ վայրերէն:

Երբեմն, այսպէս խորասոյգ լուրթ սրտէն ներս իրիկուան,
 Կը մըտածեմ որ ըլլայ Մարդն՝ հառաչա՛նքն Արարչին.

Կեանքը՝ արդիւնք խոհերու, դիւթուած վայրկեան մը մի-
այն.

Աշունն՝ արցունքն անտեսուած գարնան անմեղ հրքնուան-
քին:

Եւ կը սիրեմ կոհակներն մըտածումիս մէջ բանտել,
Պուրակներուն հետ կանաչ լըսել կարկաճն առուակին.
Կ'ըզձամ որո՛տը շանքին իր որջին խորն ողջունել,
Եւ ըմբռնել անպատճառ անոնց խօսքերը մըքին:

Գիտնալ կ'ուզեմ թէ ի՛նչու հովիտներուն մէջ դալար
Գետակին երգն աւելի մեղամազառ կը հընչէ,
Կամ թէ հոգի՞ն է Մարդուն որ իր ցաւէն հողմավար
Միայնութեան ծոցէն ներս ամէն ինչ չար կը գըտնէ:

Եւ ես այսպէս ընդ երկար հարցումներու տակ կըբամ,
Տխրութեան ֆօ՛ղն եմ նետեր կեանքիս վըրայ ծաղկատի.
Դեռ չեմ կրցած հասկընալ հոգւոյս իզձե՛րը ծըլած.
Ես ընդունալ՛ն եմ դիտեր անհոգ անկումն արցունքի:

Բայց ես դարձեա՛լ կը բախեմ դռներն հսկայ խորհուրդին.
Ինչո՞ւ սիրոյ մէջ Աստուած դըրած է ոյժն այս հըգօր,
Որ մենք, հագիւ մօտեցած անոր դիւթիչ ակունքին,
Կը մոռնանք նոյն իսկ իր սէրն՝ ցուրտ ծիծաղով մ'ահաւոր:

Դեռ մինչեւ ե՞րբ, իրիկուան դիւթանքներէն արբեցած,
Մարդուն հոգին ըստիւնի՝ մոռցած ցաւերն իր օրուան.
Դեռ մինչեւ ե՞րբ աստղերուն նայուածքին տակ բոցար-
ծարծ,

Ըզգանք ծըլի՛լը անոնց ուժգին թափով մը խոպան:

Ի՛նչ, տառապա՛նքը, Մարդուն հոգիին չա՞փ է անմահ,
Ի՛նչ, ընդունա՞լն կը ջանանք գտնել դարման մեր վշտին.
Ի՛նչ, ո՛վ Աստուած, մենք ծընանք որ արցունքն՝ մ'յա-
կինքեայ

Յիշենք հանոյքն երէկուան, որ երազանք մ'էր անգին:

Բայց դեռ կ'ըզձանք ըմբռնել կեանքի թախիծն ուղիօրէն
Քան թէ թովչա՛նքը աստղին եւ վայելքներն երկընքին,
Խենթի մը պէս զարհուրիլ մահուան խըրո՛խտ նայուածքէն
Եւ միայնակ ու նըկուն՝ դիմել վշտի՛ մ'համբոյրին:

ՎԻՉԷՆ ՍՐԱՊԵԱՆ

Ազովոյ, 1929